

EN KUNSTNER VERDT Å OPPDAGE - OG HUSKE

La oss få Sigurd Bugge frem i lyset.

En norsk gallerist uttalte nylig at en kunstners berømmelse avhang av medias oppmerksomhet og kunsthandlerens dyktighet, videre at bare den som var bosatt i Paris og innen rekkevidde av «sin agent», dvs. gallerist eller kunsthandler, hadde mulighet til å oppnå internasjonal oppmerksomhet. Kunstnerisk kvalitet er av mindre betydning.

Noen få norske kunstnere har idag forstått dette, og er mer kjente i Paris, Berlin og New York enn de er det i hjemlandet. En som ikke fikk sjansen, og som t.o.m. er stengt ute fra norsk mediabevåkenhet, er osingen Sigurd Bugge (1902-78). Og det sikkert ikke minst fordi han tidlig kom med i Nasjonal samling. 1942 ble han endog ordfører i hjembygden. Det kostet ham 2 1/2 års «leiliv», med langt på vei knekket helse. Senere kunne man i «Bygdesoga for Os» lese hva Arnfinn Haga hadde å si: «Me hadde levt i et tid som ikkje minst gav grobotn for mistanekar, og ei tid etter krigen var det lett føre å dela folket i ein «svart» del og ein «kvit». Ein av dei som syner at det målarstykket har for få fargar er Sigurd Bugge. Han måtte i retten svara for sitt NS-medlemskap, men det er ikkje tvil om at osingane kunde vore mykkje verre farne under ein annen ordfører i dei tider».

Sitatet er hentet fra et introduksjonshefte om Bugges kunst og skjebne, utarbeidet til Fritio-utstillingen på Os 1993 og bekostet av Drageset-Spar kjeden. Et godt eksempel til etterfølgelse i lokale miljøer hvor rettferdigheten til nå har fått sove blideligen. Den lokale avis var forøvrig ikke dårligere. Den tok nemlig inn en stor og utvetydig kritisk artikkel om den skjebne som ble Sigurd Bugge til del.

Den nevnte utstilling gav

Sigurd Bugge

også anledning til noe annet av stor viktighet, til en registrering av kjente og bevarte Bugge-bilder. Det tragiske er nemlig at storbrannen på Osøyro i 1982 ikke bare tok Bugges hus - og med det mange hundre kunstverk - men også en rekke hus hvor mange av Bugges beste bilder hadde vært å finne. Mange bilder som var kjøpt av folket på Os er imidlertid i behold, og på Halsenøy vokter datteren Bjørg over både hans nasjonale og kunstneriske ettermåle. Det er allikevel et faktum at det er blitt stillere rundt hans kunst. Delvis fordi «man» ikke har villet - våget - å beskjeftige seg med den utenfor bygdens trygge verden. Her er det nok fortsatt NS-tilhørerenheten en direkte årsak. Allikevel ikke bare den. Folk (og medias kritikere) må bli vant til å se bilder av en kunstner på utstillinger og auksjoner. Dette er et problem en norsk gallerist belyste ved å påstå at hadde det vært like mange bilder av Ludig Karsten på markedet som det er av Munch, ville Karstens berømmelse ikke ha stått tilbake for Munchs.

Nå var ikke Sigurd Bugge noen Munch eller Karsten, men han kan allikevel måles med strenge mål uten at hans arbeider faller igjennom. Forfatteren av det nevnte utstil-

lingsskrift sier det slik: «Vi trur at Sigurd Bugge fortener - og vil få - eit namn mellom viktige norske målarar.» Mot dette kan lite innvendes.

Hvor står han så, kunstnerisk?

Entydig kan dette spørsmål ikke besvares. Bugge eksperimenterte med både formsprog og teknikker, men forlot aldri det figurative grunnlag. I sine beste arbeider finner vi en ekspressiv realisme, til tider med surreale islett. Typisk i så måte er to selvportrett, et i olje fra 1948 og et i tusj på papir fra 1966. Det første er preget av kraftfull tydelighet, det andre av en pennelek med glassmaleriets alvor som bunn. I hvilken eminent grad han behersket formkravene viser to portretter av Signy Bugge. Det ene er en «lett» tegning i tusj, det andre en pastell (?). Innbyrdes svært forskjellige, har de allikevel en vesentlig ting felles; preget av kunstnerisk sikkerhet. Her er ingen tegn til overarbeidelse, til en for sterk understrekning - to fristelser som en kunstner av mindre format lett hadde kunnet falle for.

Det kan forekomme en at Bugges sterkeste side nettopp var portrettet, hans evne til å trenge inn bak ansiktets masker. I alle fall skal vi ikke vurdere ham etter de - ikke få - bilder han malte etter fotografier. Her savnet han nettopp den mulighet til innlevelse som et åndende menneske eller et levende landskap hadde kunnet gi ham. Videre måtte han savne det spekter av farver og mellomtoner som intet fotografi i sort og hvitt kan fremkalle. Dette gjelder forøvrig alle dyrkere av malerkunsten.

Hvorfra hentet så Bugge sine kunnskaper om maleriets formkrav og teknikk, hvem var det han lærte av?

(Forts. side 6)

Regjeringsrepresentant i Skottland:

"Bomb de norske byer i småbiter"

Frithjof Utne var under krigen regjerings visekonsul i Port Arthur. Samtidig var han formann i Norges skibsførerforbund.

I sin bok, «Under tolv flagg», forteller han om sine inntrykk fra regjeringskretsene.

«De norske statsrådene som forlot Norge i hui og hast, kom over til England sammen med Kongen om bord i den britiske krysseren «Devonshire». Koht fulgte senere etter med «Fridtjof Nansen», og Hambro kom omsider over med fly fra Stockholm. Noen av statsrådene behersket ikke engelsk særlig godt. Det var derfor med en viss nervøsitet de så fram til sin nye tilværelse i et fremmed land. Takket være Churchills kloke beslutning om å overlate personaladministrasjonen av vår store handelsflåte til nordmennene selv, ble regjeringen anerkjent som The Royal Norwegian Government in Exile.

Men forutsetningen for denne anerkjennelsen var at den britiske regjering bestemte handelsflåtens inntekter på basis av den forut inngåtte fraktavtalen fra november 1939. Denne hemmelige avtalen beskriver Nils Ørvik i boken «Norge i brennpunktet».

Det varte ikke lenge før våre statsråder ble husvarme i London. Med bistand av nordmenn med lang erfaring i Storbritannia, særlig i shippingkreter, vokste The Norwegian Shipping & Trade Mission (populært benevnt med telegramadressen Nortraship) til en mektig institusjon.

Men etter hvert som statsrådene med Johan Nygaardsvold i spissen tok til å føle seg helt trygge i salen, inntok de en nokså egenrådig holdning. Kritik ble ikke tålt og ble slått ned med hard hånd.

Og derfor kunne statsminister Nygaardsvold svare meg

(Forts. side 6)

I Danmark ble likvideringer gransket umiddelbart etter okkupasjonen. Høge pensjoner til etterlatte etter uskyldige ofre.

I motsetning til Norge er det i Danmark full åpenhet om motstandsbevegelsens likvideringer av «stikkere» (angivere) under okkupasjonen.

Umiddelbart etter krigen tok den kjente advokat Per Federspiel sete i den første danske regjering.

I hans oppdrag inngikk først og fremst gransking av likvidasjonene. Hans rapporter forteller at omkring 500 dansker, som i egenskap av «stikkere» eller på annen måte hadde gjort seg skyldig i grovt landssvik, ble skutt.

I en sidekommentar sier ministeren: - I flere tilfeller var likvidasjonene en feiltakelse. Det var feil indentitet på dem som ble drept, eller anklagene var ikke ordentlig underbygget. Et tragisk og uhyggelig

mistak, og det lindret neppe sorgen hos etterlatte, at de fikk høge pensjoner.

Det er en tidligere motstandsmann som gir *Folk og Land* disse opplysninger, underbygget av bekreftende dokumenter.

På vårt spørsmål om en kommentar til norsk mørklegning av likvidasjoner, svarer han:

- Den danske regjering gjorde det eneste rette etter krigen, og granskingen rensket luften for mistenkliggjørelsen av motstandsfolkene.

«Mørkemennene» i Norge gir sannelig hjemmefrontens medlemmer en tung bær å bære i fremtiden...

At uskyldige ofres, etterlatte ikke en gang har fått erstatninger, sier jo også noe.

Meningers mot = Folk og Land

Budskapet fra Ole Brunæs:

Det gjelder vår selvrespekt - Den må ikke skusles bort

Gjennom alle år var vennskapsringen knyttet om Ole. Kameratgjengens naturlige leder, vår og alles støtte og trøster.

Kjemperen og vennen som aldri sviktet, verken i krig eller fred.

En tid etter hans død fant

sønner dette budskap fra ham, som viser at selv i hans siste timer dreiet hans tanker seg om fedreland, ridderlighet, tro, skap, offervilje og plikt.

Kjære kamerater!

Jeg står foran en operasjon som, iflg. legene, har 99% sjangse til å lykkes. Den risken får jeg jo ta. Men om den ene mengende prosent resulterer i at jeg «forsvinder fra vinduet», så vil jeg gjerne her få komme med noen tanker. Jeg håper dere ikke tror jeg er innbilsk, jeg ønsker heller ikke å være påtrengende, men det er ett og annet som ligger meg på hjertet.

Først av alt ligger det meg på hjertet å få takke dere nærmeste kamerater for alt det dere har betydd for meg og mine, for alt dere har gitt oss og som har vist at kameratskap ikke er en frase og at teksten til «Ireuelied» har et reelt innhold. I vår familie har vi melodien som plystre-signal, til stor nytte og glede.

Mange vil kanskje synes at det bare har vært en hobby og et leketøy for meg å drive med det vi kaller kameratarbeid, men saken er at på nakken av meg satt i alle år en forpliktelse som drev meg. En plikt til å gjøre mitt til samhold. En plikt til å svare på de falnes stumme bønner, en plikt mot kommende generasjoner og mot det land og folk som ikke alltid forsto oss. Jeg er kanskje en sentimental tulling, men jeg kan ikke bryte båndet til et folk og land jeg er en del av, som er min rot. Og som jeg er glad i.

Om jeg stikker av, er det mitt innerlige håp at dere rykker tettere sammen og følger opp det vi har forsøkt påbegynt, at vår innsats for å holde på, og utvide, kameratkretsen, *for å gi dem noe*, fortsettes. Jeg tenker på sammenkomstene, «rapporten», ettersøkinger og annet hjelpearbeid. Det er så altfor mye ugjort og vi har vært så utilstrekkelige. Dette plager meg mest. La de av oss som har klart oss godt, som føler oss sikre, hjelpe, fysisk og psykisk, dem som trenger til hjelp, for det er behov ennå, 41 år etter krigen. La dem oppleve at de slipper å falle mellom to stoler, men at de har et hjem: Kameratskapet, hvilken enhet, våpengren vår pliktforrettelse, stille oss beskyttende og hjelpende overfor disse og for hverandre. La oss holde vedlike de gode verdier vi fikk med på ferden; fedrelandskjærighet, ridderlighet, tro, skap, offervillighet, plikt.

Vi overlevde og det forplikter! Det taper vi intet på.

Dessuten gjelder det vår selvrespekt og den bør ikke skusles bort.

Takk, kamerater! Takk for alt! Vår ære er troskap!

Et dikt funnet i svigerfars etterlatte papirer.

HAR DU HØYRT KAMERAT?

*Har du hørt kamerat, hva dei tenker deg til og vil gjera med deg og di øtt?
Du skal stemplast som nidding og svikar og træl, for du våga å hevda din rett!
Har du hørt kamerat hva dei eslar oss til for vi hevda vår meinig og tru?
Dei vil døma oss vekk ifrå æra og liv. Dei vil rana vår heim og vårt bu.*

*Har du hørt hva dei unnar deg, felag og bror, dei som rår for vår lagnad idag?
Du skal dømas som svikar mot folk og mot land, du skal nemnas som låkaste slag!
Og med deg vil dei tyne dei tanker du har so dei aldri skal fram atter gro.
Du skal øydast fordi du vil kjempe deg fri og avdi du for rettferda sto.*

*Lat dei håna vårt arbeid og sulka vårt namn, lat dei rana vår heim og vår øtt!
Lei skal sjå der var kraft i den tanken som bar, dei skal sjå at me eingang får rett!
Lei dei stenga oss inne bak piggråd og lås, bakom gitter og panser og mur,
dei skal sjå at ideen han enda eig liv, når me berre står samde og «trur».*

Ja, ja, ja. Kampen går videre, - og til den trenger vi støtte. Vi viser til oppfordringen om å fornye abonnemen-

tet på Folk og Land, - og gjerne også yte noen kroner til en støtteannonse. Disse er som kjent bidrag på kr. 50,- eller

Red.

EFFEKTIV STRAFF

Statsadvokat Alf Nordhus forteller et uhyggelig eksempel på en bondes grufulle mørke sinn.

Statsadvokaten hadde nemlig nedlagt påstand om dødsstraff (cfr. folketsgjengjeldestrang) for en okkupasjons-synder.

Da fikk han et brev fra en fjellbonde, som ikke likte denne påstand. Bonden mente at tiltalte burde idømmes livsvarig fangenskap i en underjordisk selle.

Og nå kommer den selvsomme motivering: Hvis nemlig mannen ble ekspedert hin-

sides forholdsvis kvikt, ville han likevel ha rukket å forsones seg med Vår Herre i tide, slik at han oppnådde den himmelske salighet.

Straffen ble derimot virkelig effektiv, hvis man lot ham lide hele livet ut i stupende mørke og ensomhet.

VI LENGTER ETTER Å SE DET NOR-SKE FOLKET «FORLATE LOVEN OG VENDE TILBAKE TIL RETTEN»

Av Frank Rennord

Av den svenske biograf Laurins bok, «Vold mot vold», tar jeg fra kapitlet om Napoleon III (Gyldendal 1928) dette utdrag:

- Nå vil vi prøve med en dik-tator. Skaffer han Frankrige ro, ære og rikdom skal vi tilgi ham at han kom til kronen ved et statskupp. Hvis det lykkes for ham skal vi glede oss over vår tapperhet. *Slår det feil, så vé ham.*

(Slik ressonerte altså fransk-mennene etter statskuppet fra Napoleon III's side. Da sto Frankrige oppe i blodige krigs-oppgjør.) - Jeg har forlatt lo-ven for å vende tilbake til ret-ten.

Disse Napoleon III's ord etter makttovertakelsen får en smertelig omvendt betydning for NS-medlemmer i Norge etter «frigjøringen» i 1945.

Med bitter resignasjon har vi sett majoriteten av det norske folk trampe ned og forhåne vår henrettede Fører, som ville føre det fram blant verdens første nasjoner, - men led nederlag. Og aldri er vel et rikes grunnlov blitt så himmelropende krenket som under rettergan-gen mot oss etter 1945.

Rent bortsett fra at lands-svikanordningen på tvers av grunnloven ble gitt tilbakevir-kende kraft, og øvrige retts-

brudd in legio, så ved unnlattelse av straks å trekke de virkelige landssvikere til ansvar; regjeringen Nygaardsvold, Stortingets presidentskap, de 99 stortingsmenn, alle profi-tører og tyskerarbeiderne.

Vi fikk lære at det er tillatt å svikte sitt land på det mest utenkelige vis, - dersom man bare ikke var medlem av NS, og ut fra ideologisk motiv og tanke ville gjøre det beste for land og folk. Derfor forstår vi idag bedre enn noensinne Na-poleon III's ord.

Vi lengter etter å se det nor-ske folket «forlate loven og vende tilbake til retten».

Den «lov» som var grunnlo-vens personifiserte dr. Hyde.

Det et på et vis analoge skjeb-ner Napoleon III og Vidkun Quisling fikk.

Napoleon III var Frankriges og de og populære keiser inn-til nederlaget ved Sedan. Da falt folket over ham.

«Nå da imperatoren hadde lidd nederlag skulle han kastes bort. Det er den fare som alltid følger diktatorer. For en monarkist kan det være tillatt å lide nederlag, men en im-perator (diktator) må seire», heter det i boken.

«Når man er god blir man regnet for feig. Må man virke-lig være ond for at folk skal tro man er modig», spør Napo-leon III bittert.

(Forts. side 6)

Tidligere reiste landsungdommen til Amerika.

**Nå reiser de til våre norske byer.
- Men det er ikke skrapet som blir tilbake!**

Å jo, de tok nok et Norge med seg.

Men de tok det med seg i et hat og bitterhet, - de tok det med seg i en forbannelse over sine kår, over fattigdom og ydmykelser, over blodslit og urett, over en årrekke av knuste grå hverdager i skoddehavet.

Det var det Norge de forlot. Har vi ikke sett det alvorstunge maleriet av Skredsvig, der utvandrerne i forrige århundre legger ut fra garden, mens hus-truen kaster at sårt blikk tilbake over leet. Jo, det lå noe tilbake, som de ikke ville finne igjen.

Den søte angen fra slåtten, suset i bjerkelunden, kneppet i hellen til bislaget, revebjelle-nes stolte reising, og der var alle dyrene. Jo, det var atskillig

som skapte suget.

Men bitterheten overvant det, da de så Norge svinne, og håpet vant igjen over bitterheten da de så lyset i vest.

Og vi har dem som dro ut i 1920-30 årene etter 1.verdens-krigs slette kår her hjemme. Arbeidsledighet og fattigdom, med nødsarbeide og forsorg, hvor forsorgsbidraget var større enn fortjenesten på nøds-arbeidet.

Jo, også de dro over. Og de tok et Norge med seg.

Det var ikke forbitrelse mot landet. Men mot sitt eget folk. Man kan jo ikke hate fjell, blomster, hei, trær og sjø. Det er alltid mennesket som skaper hat.

Og de fleste som dro over fikk jord, bygget seg sin nye

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
KJELLBLICH SCHREINER

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.
Kontortider:
Mandag, tirsdag og onsdag kl. 11-15.
Telefon: 22 56 10 34.
Redaktøren treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 240,-).
Giro: Post0808.51 64504. Bank 6063.0501248
Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spalte m. Minstpris kr. 100,-.
Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG
ISBN 0802-9652

Skal vi henvises til motstandernes versjoner?

I desember rundet Folk og Land 45 år. En alder det står respekt av, og som gir anledning nok, til å vende blikket noen år tilbake, - til avisens 25 år's jubileum.

Innholdet i lederartiklen den gang har samme gyldighet i dag, og sikkert også langt frem i tiden.

Vi klipper noe av den:

- Akkurat nå vil vi bare peke på det helt usedvanlige som her har skjedd:

At en gruppe som ble dømt som «svikere» og «forbrytere» etterpå ufortrødent fører sin kamp mot uretten videre.

Om dette sier f.eks. lektor Tore Dyrhaug i en artikkel i Sandefjord Blad tidlig i 1976 følgende:

«Etter kapitulasjonen i mai 1945 ble Tyskland med ett slag kjemisk fri for all nazisme. Ingen hadde vært med, ingen visste noe, og det lille de visste eller hadde vært med på, skjedde på Hitlers ordre. Og han var jo død. Forholdene var tilsvarende i de land tyskerne hadde okkupert. Unntatt i Norge. Den innerste kjerne av Nasjonal Samling har holdt sammen og alltid hevdet at de langtfra spilte noen forræderrolle under okkupasjonen.»

Unntatt i Norge. Disse tre ord burde stemme noen og hver til ettertanke. Kunne en så hard og vanskelig kamp vært ført videre gjennom så mange år uten en ren samvittighet og overbevisningen om å ha tjent sitt folk og land, uansett hva seierherrene og makthaverne sier?

Av og til hører vi den innvending: Hvorfor maser dere fremdeles med alle disse ting som hører en forgangen til? Hvorfor ser dere ikke heller fremover?

Vi forsømmer slett ikke å se fremover, å behandle dagens temaer. Men det vil fremdeles i mange år være en oppgave å få ned på papiret opplysninger om hva NS virkelig sto for, hva som egentlig skjedde før, under og etter okkupasjonen av Norge. Det er nok så at vi som har beskjeftiget oss med disse ting gjennom 30-40 år, av og til kan kjenne oss litt lei av det hele. Men nye generasjoner vokser til, folk som ikke selv har opplevet krigen og okkupasjonen, og som uten «Folk og Land» og INO's innsats ville være helt henvist til seierherrenes versjon av begivenhetene.

Dette er viktig

Sammenlignet med hva seierherrene har å operere med, er våre muligheter og ressurser forsvinnende små.

Jo større grunn er det å ta vare på, og støtte aktivt opp om ett av de redskaper vi har: Folk og Land.

Betales bladkontigenten i rett tid er vi tilfredse. Ytes det noe ekstra blir vi glade for den ekstra innsats vi da kan utrette.

Med bladet følger en innbetalingskupong for innbetaling av bladpenger for 1997. Bruk den, - og hjelp oss med å føre kampen videre.

En redaktør er gått fra borde . . . En ny er kommet ombord.

Ved årsskiftet sluttet Rolv Olsen som redaktør i Folk og Land. Årsaken var arbeidsmengden i hans daglige virke, som ikke lot seg kombinere med jobben i bladet.

Helt borte blir han likevel ikke, da han som frilanser nok vil dukke frem i spaltene våre. Her og nå takker vi ham imidlertid for månedene som redaksjonens herre og mester.

Som ny redaktør har Kjell Blich Schreiner tiltrådt.

Han har lang fartstid i Folk og Land, og de fleste vil huske ham fra Kåre Haugeruds mange år som formann i INO, da han var bladets redaksjonelle leder.

- Den nye redaktør har forøvrig en beveget bakgrunn, da han som sønn av en kjent pres-

semann og politiker fikk følge 1930-årenes politiske kamper på nært hold. Han var den gang guttunge.

I hans dagbok kan vi således finne skildringen av hans møte med Leo Trotskij og Trotskijist-redaktøren Olav Schefflo på en øy utenfor Kristiansand. Ved denne anledning fikk faren, Vidkunn Nitter Schreiner, «halt i land» årets reportasje med intervju og bilder som gikk verden rundt.

Under okkupasjonen var Kjell Blich Schreiner fylkesungdomsleder i Sogn og Fjordane, med unntak av de år han var på østfronten. Han er nå pensjonert etter mange år som bestyrer på et av landets største institusjoner for uteliggere og rusmisbrukere.

BB.

Hyggelig julemøte

INO's julemøter gir oss såvel glede som smerter.

Gleder over samværet med alle våre trofaste medkjempere, som gjennom et langt liv fortsatt føler rettferdskampen som en kjær plikt.

Smerter over kampefeller som er gått bort underveis, og som vi i savnet minnes med innerlig takknemlighet for hva

de har gitt oss av kjærlighet og støtte.

Fred og samhold er kjenne-tegnene på julemøter i instituttets regi, som gjør at vi år etter år møter opp. Slik også på arrangementet den 7. desember. Alle vi som var tilstede takker INO's styre og medarbeidere for stemningsfulle, gode timer, som igjen styrket oss i troen på lysere tider for oss alle.

Hvor er du Pernille?

Våre lesere er urolige. Noen nær hysteriske.

Redaksjonens telefon gløder. Mange har oppsøkt oss privat.

- Hvor er det blitt av Pernille? Er hun rømt? Likvidert? Kastet ut av blokkleiligheten sin i Jaglands hus? Nei, da. Slett ikke.

Hun har ferie. Langtidsferie sammen med Gullet sitt.

En slags tenkeferie, kan vi vel kalle det.

Burde vi ikke unne henne det, etter at hun hver måned gjennom 30 år har møtt oss til uforglemmelige stunder i kjeller'n vår.

Bare en gang tidligere har Pernille tatt ferie. Det var i desember 1977. (!)

Ennå har vi liggende et brev fra en beundrer av hennes, som ble vettskremt da han ikke fant henne i kjeller'n den gang.

Han skrev til oss:

«- Ikke bare i sak har hun innflytelse. Måned etter måned virker hun, og meget av det hun skriver går sikkert ikke upåaktet bort.

Hennes velskrevne artikler er noe av det jeg setter størst pris på blant all min lesning. Derfor har jeg vel følt det sånn at hun bør få en liten hilsen på dette vis.

Det er ikke ofte skrivende folk får respons på det de skriver. Kanskje kan det virke oppmuntrende på henne, hvem vet?

I alle fall er det med slike mennesker som Pernille man føler samhørighet. Vi unner deg ferien, Pernille, men håper du og Gullet snart kommer tilbake.»

Og det samme håper vi, - denne gang også.

Red.

NOE TIL LÆRER

En stygg sak fra 1945 dukker opp i minnet:

En kjent hjemmefrontmann i Skibavåg i Ryfylke syntes ikke det gikk fort nok med arrestasjoner og avstraffelser av NS-folk.

Så satte han seg ned og skrev trusselbrev til statsadvokaten, til politiet, ledende menn i Sauda og rundt omkring. Ja, han sendte også ett til seg selv. Det ble et stort oppstyr, og arrestasjonsbølgen øket i omfang, og skriftprøver ble tatt på løpende bånd.

En klok og sindig politimann fikk mistanke til Skipavågmannen, som endelig tilsto.

(Forts. side 6)

DØDSDOMMENE OVER AVISER OG UKEBLAD

Vi hadde «URD» som måtte gå inn. Det var et dameblad, og meget kultivert. Men da både kulturen og damene snart hører til en helt forgangen tid hadde det ikke lenger livets rett.

Senere har vi fått ukeblad for kvinner, hva alt hunnkjønn er.

«Morgenbladet» d.e. måtte dø, «Tidens Tegn», den overlegent beste avis Norge noen sinne har hatt, måtte også gå inn. Den hadde for mange intelligente penner i kunstens og litteraturens tjeneste. Dessuten for meget fedrelandsprat i en tid hvor kommunismen og de salongradikale herjet landet. Avisen gikk med store under-skudd i flere år, inntil den segnet om.

Etter okkupasjonen har vi fått en mengde blader som folk forstår. Med Stomperud og Donald Duck, - og med sex til langt over støvleskaftene. Ja, til de grader at det nærmest er blitt en motesak å være homofil, - snart også pedofil.

En grense? Nei, den finnes ikke.

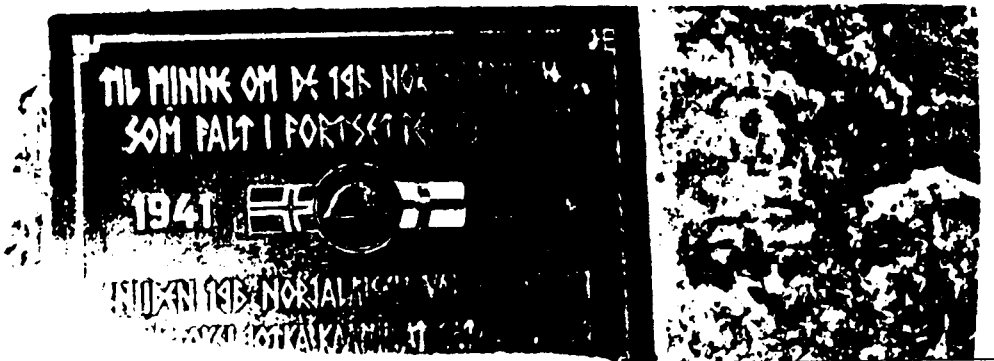
Lenge leve demokratiet.

Bjørg

HVOR BLE FRONT- KJEMPERNE AV?

I våre historiebøker leste vi om «enevoldstiden» og om «enevoldskongene» uten at vi en gang fikk et klart uttrykk for hva dette betød. Men ordet betyr enemakt. - Danmark hadde altså enemakt, - eneråde over Norge i omkring 400 år. Og læreren ikke så meget som vrirket på nesen eller la meningen av ordet klart frem for oss. Nemlig at dette vesle landet i sør, regjerte fullkomment

(Forts. side 6)

HELGEN. WIIG 80 ÅR

ER HJERTET VARMT DA VIL DET BLØ
NÅR VENNENE OMKRING MÅ DØ.

Å HEDRE DEM SOM UTEN SVIKT
GIKK BORT, DET BLE DIN KLARE PLIKT.

DET BRANT I DEG DEN SAMME ILD.
DENS VARME GA DU BRENNING TIL!
I FINLANDS SKOGER - AJERNT I ØST-
DER FINNER ETTERLÅTTE TRØST:

EN BAUTA REIST TIL MINNE OM
DE VENNER, SØNNER, FEDRE SOM
PIKK BANESÅR DA STORMEN KOM.

EN TAKK TIL HELGE OG HANS MENN
SOM HADDE KRÅFT - OG REISTE DEN!

HaWa · 15/12 · 96

MINNESMERKET I FINLAND

Bautaen ved Norvajärvi er forlengst innviet.
Våre falnes minne er hedret. Det er en god plikt å holde stedet i hevd.
Ditt bidrag vil være til hjelp!

NORSKE KRIGSVETERANER I FINLAND
Postgirokonto 0825.0348798. Postboks 2348 Solli, 0201 OSLO.

ET MØTE MED HERREN TIL HUSAN:

- Vi har ingen åndssocietet Et underklassefolk er vi!

Fr. Macody Lund

Det er nedslående å se hvordan landets storgårder forsvinner. Det vil si, de går over til å bli anstalter av ymse slag.

Hver gang er det som et lite kapittel i landets historie blir strøket ut. Alle disse slektsgårder, hvor hvert rom har sin egen atmosfære, oppstått gjennom generasjoners tradisjoner og kultur, - hvor likesom fortidens liv ennå formelig ånder en i møte. Disse høyløftede saler, hvor man i kandelabrenes skjær svang seg i Strauss-valsens bølgende rytme, mens en duft fra gule hekkroser strømmet inn gjennom sommerens åpne vinduer. Disse storgårder, hvorfra også herskerånden og tyranniet, intelligensten og forfinelsen, strammet opp det samfunn de var satt til å styre.

Det er demokratiets pris at dette må falle. Rasen. Individet. Slektsfølelsen. Til fordel for ensartetheten, for det stereotype, uniformerte menneske. Etterhvert som levevilkårene nivelleres opp - eller skal vi si ned - på ett plan, utviskes karakterene, fysiognomiene. Ja, se på de gamle anemalerier, se billedene i herredstyre- og rådhusalene, hvor de tidligere fedre og patriarker

med hevede bryn stirret ned på sitt avkom. Karakteransikter. Man føler at de gjerne tok seg en pris snus for å nyse ut den plebeiske odør -.

Jeg kom til å tenke på alt dette da jeg kom over noen førkrigsartikler som fortalte at Husai Farsund sto for salg til byen. Norges nest største trebygning, - familien Lunds slektsgård, hvor min «fille-onkel» residerte og levde på illusjoner fra forgangen tid. Macody Lund, - landets siste slektsaristokrat i skinn og sinn - skulle overlate Husan til folket? Ser jeg han ikke som et tordenvær gjennom stuene med en sky av piperøk etter seg i stigende harme ved tanken på at han - Herren til Husan - skulle fraflytte gården. Han med sin umåtelige forakt for demokratiet, for mobben, for uvitenheten, skulle la denne praktfulle gård hvor slekten som grunnla Farsund bodde, han skulle forråde slektens ære ved å la den gå fra seg. Hå, nei. Sterk i uttrykkene var Macody Lund, men morsom å intervjue.

Jeg minnes ennå hva han sa til min far, som også var hans beste venn. - Vi har ingen åndssocietet, ser du. Et underklassefolk er vi. Vi er et folk av bare stortingsmenn og valgfriere. Hva fanden kan man vente? Du aner ikke hvor kleint det er i Norge.

Se på Grønlandssaken. Hæ. Den er et vitnebyrd om hvilket folk vi er. Hele nasjonen er symbolisert i Peer Gynt.

Slik var Macody. Og dette praktfulle menneske skulle gi Husan fra seg.

- Snikksnakk, brølte han. - Husan til skolehus. Jo, takk. Dementer hele staten.

Mocody fikk rett. Det ble ikke noe skolehus.

Noen måneder etter vårt besøk hos ham, brente storgården ned til grunnen.

Kj.

FILOSOFEN OG JEG:

BORGERLIG VALGSEIER - DET VERSTE SOM KAN SKJE

Han lot avisen synke, min venn filosofen, mens han kastet et blick fylt av bekymret resignasjon over til meg.

- Det er et bedrøvelig tegn på forfall når et politisk parti mister sansen for humor, eller det ikke eier moralsk mot til en seiers humor.

- Nå, hva er det nå da? spurte jeg en smule irritert. Jeg satt nettopp fordypet i en uttalelse av statsministeren om «huset Norge», og han er sannelig ikke særlig oppkvikkende.

- Vel, jeg leser her en kronikk i et gammelt nummer av «Stavangeren». Den er av

res.kap. Alex Johnsen om «Ungdommen fra 1920-årene og vår tids lederskap». Riktignok klarer jeg ikke å prestere noen særlig arrigskap over politikken lengere, men når en prelat - og jeg liker nå slett ikke politiske prelater - kan skrive som han gjør, så minnes jeg et

ordtak: Jeg skulle ønske å se... - Hopp over det og la meg høre hva det gjelder?

- Jo, kappellanen skriver om Mot Dag-istene fra 1920-årene og konstaterer deres seier. Her skal du høre:

«Det er visnok aldri før i landet historie kommet til et

så omfattende vaktskrifte som etter frigjøringen.

Våre samtidige er det som har overtatt så å si over hele linjen».

Og etter å ha konstatert at de var idealister, så skriver han videre:

(Forts. side 7)

Revisjon av historieboekene

DEL II

Av Olav Steinøygaard, Saupstad

I januar 1987 arrangerte HISTORISK INSTITUTT ved universitetet i Oslo eit seminar med emnet «Er norsk krigshistorie ferdigskrevet?» Tilstades på seminaret var 80 historikarar og krigsveteranar, dei siste for eventuelt å kunne gi nye opplysningar. INO, Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie hadde fått kjennskap til dette seminaret gjennom ein artikkel i Aftenposten, og meinte at INO, som den andre parten i saka, kunne vera med på å gi emnet ei meir balansert framstilling, men universitetsinstituttet brydde seg ikkje eingong om å svara på eit brev frå INO. Historikarane ved universitetet ville halde fram med å forme historia over sin eigen lest.

Ei mengd litteratur med emnet frå okkupasjonstida er utgitt her i landet på dei femti åra etter den tyske okkupasjonen, så godt som alle skrifter tråkla i hop etter den same lesten. Einkvar forfattar vil jo gjerne skrive det som sant er, vil eg tru, og då er opplysningar frå eit universitet jamgodt med amen i kyrkja.

Det mest allmenne tilgjenge til historia står avisene for, der såkalla godt stoff gjerne blir tatt inn frå andre aviser, mens stoff som redaksjonen misliker, får negativ omtale eller hamnar i papirkorga. I denne samanhengen viser eg til ein artikkel av Gudmund Andreassen i Bodøavisa «Nordlandsposten» 4. juli 1944, «Ukjent krigshistorie». Sidan historikarane våre må ha oversett ein artikkel om hovudårsaka til evakueringa av Finnmark, høver det å sitere eit par avsnitt:

«Jeg har oppgjennom årene lest hundrevis av bind krigslitteratur, men først nå har jeg slumpet til å komme over en skikkelig beskrivelse av de voldsomme bombeangrepene Vardø og Vadsø var utsatt for av russiske fly. Jeg visste jo at disse byene ble bombet, men ante ingen ting om disse angrepene dimensjoner. Nå har jeg fått vite det av en artikkel i Nordnorsk Magasin, og det er temmelig oppsiktsvekkende lesning.

Disse bombetoktene kom i forkant av den sovjetiske høst-offensiven på ishavfronten i 1944. Russerne slo til 23. august, en klar og varm sommerdag på de kanter. Minst 120 bombefly angrep Vadsø, og noe

senere gikk 138 fly til angrep på Vardø. Begge byene ble ut-sletter. I Vadsø ble ti sivile og ti tyskere drept, og i Vardø strøk med åtte sivile, 11 tyskere og fire russefanger. Utrolig små tap bombeangrepenes styrke tatt i betraktning, så var da også en stor del av bybefolkningen evakuert på det tidspunkt».

Artikkelen frå eit nordnorsk kulturmagasinet som dessutan var blitt saksa av ei kjent dagavis, har nok ikkje gått seriøse historikarar forbi. Den høvde berre ikkje med den militær-politiske lesten, for det var jo Tyskland som var fienden. I årevis etter frigjeringsa har difor avisene kunne gasse seg i skildringar av den tyske brutaliteten under evakueringa av Finnmark. Om Rendulic, den tyske offiseren som leidde evakueringa, ser eg i Allkunne-boka at han var ansvarlig for øydeleggingane, og blei domt til 15 års fengsel i Nürnberg. Men ikkje eitt ord om at han blei frikjent for den brutale evakueringa av Finnmark. Den brente jords taktkikk er nemlig legal forsvarskrig etter Folkeretten.

Når det gjeld årsaka til den tyske okkupasjonen av Norge, er det oppsiktsvekkande at eit standardverk som «Krigen i Norge» ikkje eingong har gitt rom for eit sitat av den britiske noten til den norske regjeringa frå 2. april 1940. Siste delen av pkt. 4 lyder slik, sitert frå omsettinga til bokmål:

«Folkeretten har alltid anerkjent en krigførende makts rett til, når dens fiende systematisk har tydd til lovstridige metoder, å foreta slike motforanstaltninger som er avpasset etter den situasjon som er skapt av fiendens lovstridige adferd. Selv om slike motforanstaltninger ikke er lovlige under vanlige forhold, blir de, og anerkjennes de i alminnelighet for å bli lovlige i betraktning av den annen krigførende makts lovbrudd. De allierte regjeringer mener seg derfor berettiget til å skride til slike motforanstaltninger som de må finne passende under disse foranliggende forhold».

Så vidt eg kan sjå det, er det dei allierte som hittil har fare med «lovstridig adverd» mot ein nøytral stat, og det endå til langt inne i ein av fjordane våre. Og søknaden deira frå 2. mars om å få sende hjelp til Finland over Narvik, endå sjøvegen låg open heilt fram, er jo ein openlys trussel mot malmbyen, malmtransporten så vel som mot malmfeltet, og då må jo motparten ha rett til «å foreta

slike motforanstaltninger som er avpasset etter fiendens lovstridige adferd». Slik eg såg det, og ser det enno i dag, var den tyske okkupasjonen av landet vårt ei legal forsvarshandling etter folkeretten, så vel som etter den ovanfor siterte noten til den norske regjeringa. Og ein legal okkupasjon kan ikkje vera ei fiendslig handling, for om så er tilfelle, vil jo folkeretten vera meiningslaus.

Det politiske hatet kan vera uhyggelig, særlig når ein møter det ubudd og uventa. - Då eg hadde reagert på skrytet av «heltedåden» i Jøssingfjorden ved å spørja om tyskarane heller skulle ha hivd fangane på havet, og blei møtt det kontante svaret «Er du blitt nazist!», blei eg både skremt og forundra. Eg hadde jo barna til dette vaktmannskapet i skolen, og hadde aldri merka at eg hadde vore ein uvelkommen gjest. Desse elles vituge sjøens menn var jo fullt klar over at å ta fangar i ein krig, er ein del av krigen, men ein brå krigssituasjon hadde skipla evna til å godta at dette gjeld begge parter. Brått var krigen blitt politisk, ein krig om meiningar, og ingen våpen er så giftige som meiningar.

Før sommaren var gått, hadde regjeringa vår og dei britiske hjelpesmennene rømt landet, og Frankrike var blitt knust, så då Terboven 25. september talte til det norske folket, var det makta som talte til eit folk, som etter mitt skjønn hadde brote sin eigen erklærte nøytralitet, men som no kunne rette på dette mistaket ved å melde seg inn i NS, hevda Terboven:

«For en fremtidig nasjonal norsk løsning av den nåværende situasjonen, dvs. for en løsning som er skikket til i vidtgående utstrekning å vinne frihet og selvstendighet tilbake for det norske folk, gis bare en vei, og denne veien fører over Nasjonal Samling. Det blir nå det norske folks indre anliggende å bestemme seg.»

For å føre prov for at medlemskap i NS var «bistand til fienden i råd og dåd», viste lagmannsretten i saka mot Haaland m.a. til den førnemnde talen, men så vidt eg veit, blei ikkje ovanfor siterte sluttappell nemnt. Saka blei elles avgjort i Høgsterett med 7 mot 4 røyster. - Korleis kunne menneske med berre vanlig folkevit forstå at medlemskap i NS var ulovlig når fire av vårt lands fremste juristar ikkje forstod det! - Etter mitt skjønn er saka svært enkel: Dersom medlem-

skapet var ulovlig, var det heilt unødvendig å laga hemmelige «anordningar», endåtil med tilbakeverkande kraft. Den alminnelige straffeloven ville dekke alle variantar, så det var ingen lovnød i landet.

Mitt første gløtt inn i krigens straffejustis fekk eg då eg på lærarskolen fekk som sær-oppgåve å halde eit klasseforedrag om Versaillestraktaten. Eg blei like forundra som forstøkt over det biblioteket kunne fortelja om emnet. - No har eg fått gjennomgå ein ny «Versaillestraktat», for det er nemlig dei same statane som er aktørar under begge dei to verdskrigane, så når det gjeld straffeaksjonar, ser dei ut til å vera forma etter same lesten.

I 1929, ti år etter «ilden opphører» vedtok sigerherrane Youngplanen, som påla Tyskland å betala det siste avdraget på straffegjelden i 1989. - To generasjonar, som sjølve ikkje hadde hatt det minste ansvar for krigen, blei dømt til ei straffetid på 70 år. 50 år etter ein ny tysk kapitulasjon finn avisene godt stoff i å repetere kor forferdelig den andre parten for å, noe som óg er ei form for straff, etter mitt syn, 50 år etterpå.

Makta følger som regel den storpolitiske straffemotoden; å dekke over gjort urett ved å halde fram med å gjera urett, og rettferdiggjer både seg sjølv og uretten ved å kalle uretten for straff. Uttrykket rettferdig straff får endåtil eit preg av bibel og salmebok.

Adresseavisen har for tida daglige notisar om Rinnanbanden, men aldri eit ord om at endåtil ei så grysjelig sak kan ha to sider: Rinnan samarbeidde nemlig med tyskarane for å hindre at britane fekk tok

i posisjonane for den sivile hurtigrutetrafikken, noe som dei allierte såg på som ei fiendslig handling. - Då eg flytta sørover med familien i 1942, reiste vi med hurtigruta, men alt vårt rørlige gods sendte vi med kystrutebåten «Nordland», som blei søkkt av ein man-of-war i Vestfjorden.

Etter dei opplysningane eg har fått om senkinga av norske ruteskip utanfor kysten, her berre dei største medrekna, miste 188 nordmenn livet då «Mira», «Richard With», «Vesterålen» og «Vindafjord» blei søkkte i 1941, 43 menneske gjekk ned med «Sanct Svithun» i 1943, og i 1944 omkom 61 menneske då «Irma» blei søkkt, i dette tilfelle av norske torpedobåtar i britisk teneste.

Trygve Nordanger skildrar tragedien «Riegel» i boka «Lang kyst»: Dei britiske flygarane søkkte samstundes «Korsnes»: «Folk i vannet ble beskytt. Likeså folk som var nådd inn på land. (-) Når det gjelder «Korsnes», ble livbåt fra fartøyet tatt under ild, som tilsynelatende var rettet direkte mot livbåten. Tre av dem som var ombord, ble drept,» skriv Nordanger.

Etter senkinga av «Sanct Svithun» sendte heimefrontens ledelse eit brev til den norske legasjonen i Stockholm, der det blir vist til opplysningar frå augnevitner. I brevet heiter det m.a.: «Når de uheldige virkningene ikke ble større, kommer det av at alle hjemmene nektet å tro at engelskmennene kan ha oppført seg på en sådan måte.»

Siste del av denne serie kommer i vårt februar-nummer.

Red.

Hetlesaken 1943

FOLK LIKTE IKKE AT NASJONAL SAMLING GJORDE EN URETT GOD IGJEN

Som i de fleste småbygder er det nabo tvister, krangel og stridigheter også i Viksdalen i Sunnfjord.

Det har det alltid vært. Her bodde Mikal Hetle og sønnen Ole. På samme tunet som de to, hadde en mann med navn Henrik Hetle sitt eget hus. Så skjedde det noe.

Det var i det Herrens år 1907.

Henrik ble funnet død. Høyt oppe i lia, i en bekk lå liket.

Det ble et voldsomt folke-

snakk i bygda, som fikk det til at far Mikal og sønn Ole hadde forgiftet Henrik, og bragt liket opp til bekken.

Dette ble avvist etter nærmere undersøkelser.

Men bygdefolket ga seg ikke.

Harde ord om Mikal og Ole nådde myndighetene.

Riksadvokaten var lenge i tvil om han skulle reise sak mot dem, men gjorde det tilslutt. (Underforstått; fordi folket krevde det.)

(Forts. side 7)

INGEN GRATULASJON

Nei, Arne Roll ønsket ikke noen gratulasjoner til sin 70 årsdag. Et ønske vi selvsagt respekterte.

Vi forstår likevel Sørlandets største avis, "Fædrelandsvennen", som tok en telefonprat med ham på den store dag i november.

Jubilanten, en sprakende livskunstner som innretter seg etter eget hode og varme hjerte, forsikrer på telefon fra Spania at det ikke er i tråd med Bibels ord å feire sin fødselsdag. Bare skurker som Herodes og Farao stilte seg der fram på sine gebursdager, sier han.

Men jubileum eller ei - Roll og fru Aase har det like herlig hver dag i varmen: - Her synger vi salmer og takker Gud 340 soldager i året! Særlig nå som Aase er stutt opp etter en hard sykdom. Ifølge statistikk skal vi leve 10 år lenger her enn om vi bodde i Norge, sier Roll.

Det var revmatismen som drev ham sydover. Han søkte ett års permisjon uten lønn fra Kristiansand Katedralskole, og, puttet kone, madrass og et gammelt telt inn i en liten, gammel bil og kjørte til Marokko. Der campet de i Sahara i fire måneder. Denne ferieturen har de tatt om igjen flere ganger - tre og fire måneder av gangen.

Vidunderlig! Prøv, men bruk helst en liten varevogn sier Roll.

Som pensjonist solgte han huset i Fikeheia i Søgne og kjøpte eiendom i Spania. Han har selv utvidet og opprustet boligen til et drommehjem. Med egne hender har han i tillegg bygd to nye hus som nyttes til utleie. Enkelte svipp-

turer tar ekteparet til Norge for å besøke barnebarn i Søgne, Bergen og Oslo.

Hver høst reiser Roll også noen uker i Russland. I år tok han Jembanen gjennom nye stater helt til den kinesiske grensen. Han snakker flytende russisk, trasker rundt med en gammel ryggsekk og oppfattes ikke som utlending.

Da Roll var ferdig lektor fra Universitetet i Oslo med fagene historie, geografi og norsk, gikk Aase med på at han enda skulle lese fire år til. Som glødende kommunist ville han dra tilbake til Nord-Norge uten studiegjeld, for Roll jobbet hele studietiden som sekretær i departementet.

- Jeg trodde kommunismen var redningen for menneskene. Jeg var en idealistisk sekretær for Norge/Sovjet-Sambandet og tok mange turer til Russland. Men jeg var aldri spion!

I Sovjet opplevde jeg mitt livs ruin. I 1965 stod jeg en dag i en russisk kirke og strigråt. Jeg hadde sett nok til å innse at jeg hadde tatt feil og ble en brennende kristen. Aase og jeg bestemte oss i 1969 for å flytte til Sørland det som var kjent for all sin kristelighet. Vi angret aldri på det valget, sier Roll som politisk er havnet i FrP.

FEIGHET

Hambros parole var at enhver av oss skulle skytes. Men nei, slik et barn river vingene av en flue for å se den krype hjelpeløs bortover, slik rev man vingene av oss. Det var ikke lysten, men motet som sviktet, - motet til å gjøre det av med oss.

Det var en feighet, som moralsk sett overgår landssvik.
Oldefar, halden.

Noe til lærer ...

(Forts. fra side 3)

Etter gråt og jammer slapp han straff, da han snart skulle tiltre sitt læreryrke. (!)

Det hører med til historien at en av hjemmefrontlederne i Sauda anmeldte den anonyme brevsriver, som hadde våget å true ham, men det var under en selvfølgelig forutsetning at brevsriveren var et medlem av Nasjonal Samling. Da det viste seg at kjeltringen tilhørte hans egne rekker, ble anmeldelsen øyeblikkelig trukket tilbake.

Bomb de norske ...

(Forts. fra side 1)

som han gjorde, da jeg som formann i Norges Skipsførerfor-

bund i UK henvendte meg til ham for å utvirke matforsyninger til Norge med svenske Røde Kors-skip.

- Nei, det går ikke, for da tar tyskerne maten, så Nygaardsvold.

Nygaardsvold kom nå med en rekke bortforklaringer, og avsluttet samtalen med at han istedetfor hjelp til Norge ville sørge for at alle landets sildoljefabrikker skulle nedbombes.

I boken kommer forfatteren inn på en episode som gjorde et uutslettelig inntrykk på ham: Regjeringen sendte i krigsårene ut flere talere som behersket språket godt. I en skotsk by var over 2000 tilhørere til stede, da en kjent nordmann talte, og det var ikke rart folk steilet, da han kom med følgende oppfordring, som her gjengis ordrett: «For å skade nazistene ber det norske folk dere om å bombe de norske byer til småbiter, selv om deres hjem skal ødelegges. De tapre nordmenn vil søke skjul i skogene eller oppe i fjellene, hvor de heller vil leve i huler enn i byene som undertrykkes av tyskerne». Dødsstillhet hersket i salen - det kom ingen applaus. Mannens fryktelige ord overgikk disse trauste skotters fatteevne.

- På meg virket ordene underlig velkjente, skriver forfatteren. - De var jo omtrent de samme som Nygaardsvold hadde sagt til meg tidligere. Det var mange norske tilstede, blant dem en skipsfører som oppsøkte meg etter foredraget. Han var rasende.

- Er det meningen at regjeringen vil sende bombefly for å drepe den norske sivilbefolkningen? spurte han. - I natt skal jeg ta båten ut i en konvoi. Det blir hyggelig å tenke på at jeg seiler og risikerer livet for å hjelpe den norske regjering til å drepe kone og barn hjemme i Norge.

Vi lengter etter å se ...

(Forts. fra side 2)

Som alle politikere ble Napoleion III bedømt etter utfallet av sine planer.

Var han falt ved Solferino ville han blitt en av tidens største menn. Men han døde i landflyktighet etter Sedan og det avgjorde hans ettermele.

Hysteriske angiverier, rettsovergrep og forfølgelser fulgte etter alle 1800 års revolusjoner i Frankrike, slik vi også her i Norge lærte å kjenne ondskaps og den billige, offerløse patriotismes triumftog etter maidagene 1945.

La meg bare vise til juni- og februarrevolusjonen, boulangistene- og kommunardopprø-

ret, Dreyfussaken og den fransk-tyske krig 1870-71.

Da som nå, - nå som da.

Tidligere reiste ...

(Forts. fra side 2)

heim og gjennom hard arbeidsinnsats fikk de gode livsvilkår. Og de fleste som dro over viste seg som dyktig arbeidskraft, og møtte derfor vennlighet og gode livsvilkår. Årene smeltet det onde som hadde gjort hjertene harde. De fikk føle den samme frihet, den samme livsglede en føler i de norske fjell. Lykke og medgang blåste det vonde bort.

Så dro de mange år senere tilbake over det hav de fór over. De hadde råd til å ta en tur hjem. Ikke så meget av lengsel, slik pressen gjerne lar oss tro, men av nysgjerrighet og den enkle, forståelige stolthet over å ha gjort det bra «over there», og i trygg og glad bevissthet om at de kan reise tilbake igjen.

For ingen blir tilbake. De kommer for å luften sin siste rest av bitterhet, og sin siste rest av romantisk sentimentalitet.

Og de får omtale i lokalpressen, et bilde og stor vyrdnad. Dette kan de klippe ut, og ta med til sine venner. Slikt imponerer og øker prestisjen.

Først ved å forlate sitt land er de blitt større, slik landets kunstnere har fått sanne. Først ved å forsvinne blir man oppdaget, først ved å skjule seg blir man sett.

- I gamle dager ble det sagt at den beste ungdommen i bygdene dro til Amerika, sa styrer for en kjent landbruksskole til meg, da praten kom inn på emigrantene.

- I dag blir det hevdet at den beste landsungdommen drar til byene. Jeg vil ikke si meg enig i dette. Hvordan ville det sett ut for norsk landbruk i vår tid om bare «skrapet» hadde fortsatt som gardbrukere?

Selv om de fleste politikere gir oss mindreverdskomplekser i dagens Norge, må vi vise yrkesstolthet, og jeg tror at en slik stolthet vil bli noe av det bærende for vår stand i fremtiden, konkluderte styreren, sønn til en kjent tillitsmann i Skog- og landarbeiderforbundet under okkupasjonen.

Hvor ble frontkjemperne ...

(Forts. fra side 3)

over Norge og nordmennene. Følgen ble at vi også - som dansk provins - måtte følge Danmark i alt, - også i krig.

Derfor ble også norskekysten blokert av England, og dette førte til syv års sult og lidelse for Norge. (cf. Terje Vigen som i sin robåt dro til Danmark for å skaffe familien

en sekk korn. Han ble fanget opp av et engelsk skipsfartøy, og satt i Prisonen i mange år.)

Danmark hadde altså enevold i Norge, og enevold vil si diktatur. Men i de år var ikke ordet oppfunnet. Ingen vred derfor på leppene. Nei, da, læreren leste til og med opp om «Det landsfaderlige enevælde», slik at vi ble rent rørt. Akkurat som om det gjalt bestefar.

Jeg kan ikke minnes i hele min skoletid å ha hørt noen forargelsens ord om disse ydmykelsens århundreder.

Men som nevnt, ordet «diktatur» hadde ennå ikke fått livets kraft. Ikke før vi i 20-årene sto overfor kampropet om «proletariatets diktatur», sprunget frem etter revolusjonen og tsarmordet i Russland 1917.

Det var ikke rart at mitt lille barnebarn, Kallemann, stusset da jeg fortalte ham om enevoldstiden. Han forsto visst lite av det hele.

- Men bestefar, sa han, - hvorfor grep ikke frontkjemperne våre inn?
K.B.S.

En kunstner verdt å ...

(Forts. fra side 4)

Jo, gjennom selvstudium. Sine formende evner oppdaget han allerede i tenårene, men først av alt gjalt det jo kampen for brødet. Middelskoleeksamen tok den modne sekstenåringen ved Bergen Handelsgymnasium med hovedkarakter nær Særdeles. Etter et par år til sjøs ble den 24 år gamle lensmannssønnen bestyrer for Os Forbruk-forening. Senere opprettet han sin egen trelastforretning, samtidig som han hadde flere jobber som regnskapsfører for bedrifter i hjembygda, var aktiv innen musikklivet, bygget flere strykeinstrumenter og studerte såvel sprog som historie. Han kunne gjøre seg forstått på tolv sprog, og da Kirk Douglas kom til Norge for å lage vikingfilmen var Bugge således med som kjentmann og tolk.

Ute av fangeleiren med fedrelandets takk i form av knekket helse ble billedkunsten en brukbar atåtning for Bugge, og det var i perioden fra 1950 at hans maleri virkelig utviklet seg. De beskjedne priser han tok og fikk for sine bilder gjorde at han til tider måtte male mer og raskere enn hva godtvar, men i bygda og i omlandet rundt Os ble bildene hans meget populære. Da så herrestyret bestemte seg for å lage et ordførergalleri var det Bugge som fikk oppdraget å male alle bygdas ordførere etter innføringen av Formandskapsloven av 1836. Bildene er laget mot slutten av hans liv og er av blan-

Taperne

Av Leg. Sturm. Carlson

Ivar och varannan tidning av Folk og Land står ordet "taperne".

Och "taper" det skulle bland andra syfte på mig det! NS och hirdmedlem, frontkämper!

Inte känner jag mig som en "taper". Och har aldrig gjort det! Tvärtom. Även om kriget slutade till vår nackdel, så inte blev vi nerslagna i skorna för det!

Att våra motståndare lämnade "fair play" och gick över till fega gangstermetoder efter 1945, tar jag som en seger. Det var dengang deras enda möjlighet att inte tappa "ansiktet" som den moraliska taperen.

Men nu är cirkeln sluten och då framträder sanningen!

det kunstnerisk kvalitet (de fleste måtte jo males etter fotografi). Bare en ordfører mangler i denne samlingen, nemlig Bugge selv. Han nektet å levere noe selvportrett til dette bruk. En stor manns verdige markering av at ikke **alt** skal glemmes i et «tilgivelsens» mørke, men æresmedlemskapet i Os Musikkforening tok han imot med et glad hjerte. Sigurd Bugge kom til å glede - og hjelpe - mange gjennom et langt liv. Hans minne lever videre i manges sinn, men hans egne hjerteslag hører vi tydeligst gjennom den kunst han etterlot seg. Det er opp til oss at den fortsatt skal bli å lytte til. Det har ikke minst kunstneren og NS-patrioten Sigurd Bugge fortjent.

I.T.

Da vi like før jul fikk manuskriptet om kunstneren Sigurd Bugge, var vi stolt og glad over at avsenderen, Iver Tore, igjen hadde gitt oss noe av sine rike evner som skribent og kunstkritiker.

Alt fra hans hånd og ånd bar tyngde og ekthet, - slik også hans portrett av kunstneren der vest.

Hans hilsen på manuskriptet var: - Det kommer mer.

Nei, det gjør nok ikke det. Iver Tore gikk bort kort tid etter at han hadde sendt oss sitt bidrag.

Vi er mange, mange som lyser fred over hans minne.

Borgerlig valgseier ...

(Forts. fra side 4)

«Mot Dag var ingen religiøs bevegelse. De var kommunister og tilhengere av den russiske revolusjon. Merk deg dette, - og så skriver han videre:

«Medlemmene ble ypperlig skolert i Mot Dag og da så organisasjonen ble oppløst fant de aller fleste sin plass i Det norske Arbeiderparti, slik at de dekket nesten alle ledende stillinger her i landet».

- Ja, ja, det får vi vel glede oss over, ikke sant?

- Ta ikke den. Jeg høyakter mer en politiker som står eller faller med sin ungdoms-idealisme enn den som redder seg inn i en statsstilling og uten motstand faller for alderens konservatisme.

- Men hvor blir det egentlig av humoren? Dette synes jeg egentlig var temmelig nedstemmende.

- Den ligger bl.a. i at de politikere som den gang forbitret motarbeidet hele det borgerlige samfunns bærende prinsipper **idag** går inn for de **samme** prinsipper med forherdet lidenskap. Ja, de ikke alene

oppretholder dem, men styrker og øker dem.

Hør bare:

Arbeiderpartiet har forlatt republikanismen til fordel for kongetroskap. Det har forlatt antimilitarismen (det brukte gevær) til forsvarsbudsjetter som etter okkupasjonen har vært de største i landets historie.

Det er gått over fra mindre arbeidstytelse til større innsats og produksjon. Fra klassekamp til fellesprogram.

Fra lønnskrav til lønnsstopp, osv.

- Ja, men er ikke dette morsomt, da? Er det ikke morsomt at Arbeiderpartiet måtte komme til makten for å lære berettigelsen av hele den borgerlige politikk. Men kunne nå ikke partiet blunke en smule bak brillerglassene, disse små glimt av forståelse, en aning av innrømmelse over komikkens satire? Å, nei.

- Du vet at slikt skal det litt dannelse til.

- Å, jo, det er så. Men der har du selve forfatteren Sigurd Hoel, som i flere avisartikler harsellerte med piskesnell over det nye byråkrati og hånet de tusentalls forordninger.

Bare hør hva han tillot seg å skrive: «Vi fordømmer diktaturet i øst, fordi diktatur betyr sentralisering, dirigering, åndelig voldtekt, monopolisering og byråkrati. Men kjenner vi ikke disse onder på nærmere hold? Jo, vi har dem i Norge idag». osv...

- Ja, men dette hadde jo Hoel så evig rett i?

- Men, herregud mann. Hoel tilhørte jo selv Arbeiderpartiet.

- Du forstår, at her møter du også mangelen på humor. Sigurd Hoel, som tusener andre i partiet, slo stadig ned på det, forbannet det, hånet det, og **stemte på det**. Folket gjør det samme idag, og har fortsatt ikke evne til å smile over seg selv. Ikke engang Thorbjørn Berntsen.

Nei, jeg kan ikke begripe meg på de borgerliges anstrengelser for å vinne en valgkamp, og deres sorg over feilgrepene de gjør.

At de ikke kan begripe at det verste som kan skje landet vårt er at det får en borgerlig valgseier, - en borgerlig regjering.

Forstår de da ikke det sublime i at nå kan en arbeiderpartiregjering fremme selv de mest privat-kapitalistiske interesser uten den minstre uro i folket, hvor det ville ha blitt et uvær fra landsende til landsende, en folkeoppstand av de største, hvis de samme oppgaver var fremmet under en borgerlig regjering. Det rommer dybder av bitter satire. Nå har vi ro i landet. Folk finner seg i absolutt **alt**.

Husker du han redaksjonssekretæren nede i Kristiansand? Ansatt i AP-avisen «Sørlandet», og fanatisk hater av forsvaret. Han som en gang skrev: «Vi derimot stiller oss forståelsesfull overfor et revolusjonært skrekke regime, som er nødvendig for å hindre overklassens erobring av makten». Han ble prompte ansatt som statssekretær i forsvarsdepartementet etter krigen. Var det ikke Brunvand han het?

- Hør her, jeg har kone og barn hjemme. Jeg tror jeg må gå...

- Men hør på konklusjonen, da menneske...

- Nå?

- Jo, at man kunne ta hele Høyres program, SV's program, Fremskrittpartiets program og de andre partiers programmer og sette det på AP-programmet. Bare det sto «Det norske arbeiderparti» over. Ikke en stemme ville gå tapt på det, så lenge partinavnet ikke røres.

Det er hva man kan kalle fonetisk psykologi.

Men da var jeg mot døren.

Hetlesaken ...

(Forts. fra side 5)

Far og sønn ble glad over riksadvokatens beslutning. En dom skulle nå rense dem.

- Vi har full tillit til det norske rettsvesen, sa de til pressen.

Dommen ble et lynnedslag. Far Mikal ble dømt til livsvarig fengsel, Ole fikk ti år.

- Når nøden er stor søker man Gud. Er man frisk og glad trenger man ham ikke.

Jeg har selv funnet Guds ord; «ti stille, - Herren skal stride for Eder», sa Mikal.

Ole Hetle satt på Botsfengslet i seks år. Hans far atskillig lenger.

De hadde fullstendig mistet troen på rettssamfunnet vårt, som blankt nektet å ta saken opp igjen.

Så kom okkupasjonen med nytt, norsk lederskap. De hadde hørt mye fælt om Vidkun Quisling og hans styre, men tenkte at det umulig kunne være verre enn det gamle. De skrev derfor til Nasjonal Samlings Fører, med vedlagt dokumentasjon.

Op underet skjedde: Med justisdepartementets hjelp fikk de i 1943 saken gjenopptatt ved Gulating lagmannsrett. Her ble de blankt frifunnet.

36 år var gått etter den felle dom. Da var Mikal forlengst død, og han døde med en forsikring om at han og sønnen var uskyldige.

Frifinnelsen ble «stadfestet» i 1945 av «nasjonale» myndig-

BOKTJENESTEN

Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo. Telefonbest.: 22 56 10 34

..... eks. Vidkun Quisling: Rusland og Vi (Innbundet) kr. 250,-
..... eks. Vidkun Quisling: Rusland og Vi (Heftet) kr. 150,-
..... eks. Odd Melsom: På nasjonal uriaspost kr. 50,-
..... eks. Knut Steenstrup: Dilemma kr. 50,-
..... eks. Arne Tellefsen: Når forsvaret forfaller kr. 25,-
..... eks. Sundra Sand: Hva er Kristen Samling? kr. 5,-
..... eks. Sundra Sand: Noen enindringer fra tiden omkring Vidkun Quislings siste dager kr. 5,-
..... eks. Roald A. Nielsen: "Solbris Ohoi!" kr. 50,-
..... eks. Anna Kientopf: Det fredsfjendtlige trauma ... kr. 50,-
..... eks. Hans Gervik: Refleksjoner etter 50 år kr. 50,-
..... eks. Sigurd Senje: Glemt Soldat kr. 50,-
..... eks. Svensk frivillig: Ragnarok kr. 50,-
..... eks. Tom B. Jensen: Vidkun Quisling - en bibliografi kr. 50,-

Legg til kr. 20,- for forsendelser ved forskudsbetaling til:
Postgiro 0807-5.15.02.89. **Bankgiro** 6063.05.00926 eller ved **sjekk i kontanter** eller **frimerker**. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

FRONTKJEMPERBREV SØKES

I forbindelse med min undersøkelse av frontkjempernes posttjeneste (se Folk og Land nr. 1/2-95) er jeg interessert i å kjøpe brev fra norske frivillige. Det er konvoluttene (ikke innholdet) med stempler fra militærenhetene som er av interesse. Evt. beskrivelse eller fotokopier, gjerne med prisangivelse, besendt til

Advokat Karl U. Sanne, "Joukershaff", L-7481 Tuntange, Luxembourg. Telefon: 352-63 519

Til min samling av tysk Feldpost fra annen verdenskrig søkes konvolutter med følgende stempler:

Den norske Legion, Regiment Nordland, SS-Feldpost Wiking, Org. Todt, Germanske SS o.l.

Har delvis komplette årganger av Signal, Munin, Hirdmannen, Der Adler, Ragnarokk og andre skrifter, som kan byttes. Har også stor samling tyske grammatofonplater fra krigen.

Tlf. for avtale: 22 43 06 65. Eksp. anviser..

heter, men pressen og det store publikum hadde vansker for å tilgi at det var Nasjonal Samling som iverksatte frifinnelsen.

I «Haugesund avis» 15. oktober 1985, heter det da også: «Først i 1943, **dessverre midt under krigen**, ble saken tatt opp igjen...».

Abonner på Folk og Land til et ungt menneske!

Feil på feil

Einar Sæter i "Aftenposten":

- Det er mulig Egil Ulateig har gjort en god jobb for kretsen rundt det gamle stensilerde NS-organet «Folk og Land». Men boken er et nederlag for Tiden Norsk Forlag.

Det er vanskelig å finne en forklaring på at professor Hans Fredrik Dahl, som sies å være en av de største ekspertene i krigshistorie i Norge, har fungert som forlagets konsulent.

Svar: Selv Einar Sæter kan gjøre feil. «Folk og Land» har i sine 45 år aldri sendt ut en stensilert utgave.

I sin iver etter å lete etter faktiske feil i vår okkupasjons- og krigslitteratur vil vi anbefale ham å studere nasjonalverket «Nordmenn i fangenskap 1940-1945», utgitt av Universitetsforlaget. Kanskje også sende oss noen ord om verket.
Red.

NTB gjør også feil

I en lang omtale av vår nye planleggingsminister, Bendik Rugaas, (53) heter det:

- Rugaas er fra Kirkenes, født under tyskernes bombetokter nyttårskvelden 1942.

En av dem som reagerte sterkest over disse linjer av omtalen var John Sandstad fra Steinkjer. I et innlegg i «Trønder-Avisa» skriver han:

- I omtalen av planleggingsminister Rugaas lørdag 30.11.96, sies det at han ble født under et tysk bombeangrep mot Kirkenes nyttårskvelden 1942. Kan det stemme at tyskerne bombet en by som de hadde full kontroll over? Når fant de russiske flyangrepene mot Kirkenes sted?

Er det bevisst desinformasjon?

Under overskriften: «Historieløst om Kirkenes» skriver redaksjonen i samme avis:

- Mange har reagert på et avsnitt i et større intervju, utsendt

til alle landets aviser fra Norsk Telegrambyrå, hvor den nye planleggingsministeren - Bendik Rugaas presenteres. Her heter det at den nye planleggingsminister ble født 1942 under et massivt tysk bombeangrep.

- Alle med et visst kjennskap til krigshistorien burde vite at dette er fullstendig feil, fastslår Tove Kvaran i Steinkjer, som er en av dem som på kropp og sjel fikk føle bomberaidene mot Kirkenes gjennom krigsårene.

Tove Kvaran vokste opp i Kirkenes og husker krigsårene som et veritabelt bomberegner. Hun husker også godt julen 1942: Hennes mor ble drept og hennes bror alvorlig såret.

- Det er derfor riktig, fastslår hun, at vår nye planleggingssjef ble født under et massivt bombeangrep nyttårsaftnen 1942.
Men bombene kom fra russerne.

Mer ble ikke forlangt

Før sin død skrev et av Nasjonal Samlings eldre medlemmer til oss:

- Og jeg skulle ikke være patriot? Jeg som fra barnsbein av trykket det rene flagg fast i mine små hender, mens de andre gjøv på meg med sine unionsmerkede flagg. Jeg som i 1905 skrev små skoleguttvers om flagg og fedreland, og senere i livet alltid følte hjertet som et norsk flagg inne i meg. Jeg som følte harmen dirre når de vanvyrde flagget og som fikk gåsehud over hele kroppen hver gang fedrelands-sangen ble spilt.

Hvorfor fikk vi Nasjonal Samling?

Nettopp fordi vi før den siste krig sto overfor nasjonalt fall. Partiet var utviklingens egne naturlige løftestenger.

Slik som i naturen: Hver gang det skapes nye skadedyr vokser andre frem som kan ødelegge dem. Slik vokste Nasjonal Samling frem for å ødelegge skadedyrene. Men katastrofen slo ned, ødela oss, hvoretter de andre iførte seg vår hamn. Og alt ble lagt øde i oss fordi fedrelandsfølelsen og patriotismen nå bare ble et begrep, og som bare tilhørte dem som ikke var medlemmer av Nasjonal Samling. Mer ble ikke forlangt.

To naive spørsmål om moral og umoral

Hvis det under krigen var umoralsk å kjempe mot k o m m u n i s m e n , hvordan kan det ha seg at det var moralsk å gjøre det etter?

Var ikke k o m m u n i s m e n den samme både før, under og etter?

Ole Seierstad, larvik

DRAPSTRUSLER MOT KJELL FJØRTOFT

Det må fortsatt stå ille til med ytringsfriheten her til lands, når vi hører om forfatteren Kjell Fjørtoft, som i hele høst har møtt dramatisk motstand under sitt arbeide med sin nye bok.

- Det er uhyggelig sterke krefter som er ute og går, sier han til «VG». (lørdag 4. januar)
- Folk har ringt og truet med å skyte meg.

Jeg tror fullt og fast at truslene kommer fra folk som tidligere har vært knyttet til Hjemmefronten.

Boken, «Oppgjøret som ikke tok slutt», om Hjemmefrontens likvidasjoner under okkupasjonen og det påfølgende landssvikoppgjøret, kommer i mars/april. «VG» kan fortelle at Fjørtoft er beskyldt for å gå «gammel-nazistenes» ærend.

- Slikt er helt meningsløst, sier forfatteren, - men man må gå inn i materialet med åpne øyne. Mange har vegret seg for å fortelle sannheten, men jeg tror ikke unge historikere vil finne seg i de tidligere fremstillinger av oppgjøret.

ORDEN - RETTFERD - FRED

Kast ikke stein når du sitter i glasshus

Såkalte seriøse kritikere har gjort forsøk på å knuse en forfatter, hans forlag og forlagets konsulent.

Alt ut fra noen få feil i en bok med et betendt tema som likvidasjon.

Nå viser det seg imidlertid at de samme kritikere har skamrost bøker, skrevet av kjente motstandsmenn, som inneholder noen av norsk litteraturhistories største fader-ser.

Blant bøker vi har lyst til å nevne er bokverket «Nordmenn i fangenskap 1940-1945», (Universitetsforlaget) som ifølge kong Harald «dokumenterer den motstands- og offervilje som også for kommende generasjoner må stå som et forbilde og eksempel til etterfølgelse».

Aberet er bare at i bokverket finnes minst 50 navngitte personer som var betalte agenter for Gestapo og Abwehr. Alle disse ble strengt straffet etter krigen, - noen med livstidsdommer.

I en kronikk i «Dagbladet» (søndag 22. desember) kommer professor Tore Pryser inn på dette; at det ikke bare er i Egil Ulateigs siste bok det finnes feil, men at de går igjen i mye av krigslitteraturen, og at det skyldes blant annet muntlige erindringer gjengitt i bøker som er skrevet av motstandsaktørene selv. Her er «Nordmenn i fangenskap 1940-1945» er eksempel.

Professoren viser i sin kronikk til at Riksarkivet legger stor vekt på landssvikdømtes personvern, - og han skriver:

«Forfattere uten faghistorisk bakgrunn som f.eks. Ulateig og Kjell Fjørtoft nektes adgang til landssvikarkivet av den grunn, med alle de feil det medfører med hensyn til kildebruk i deres bøker. Men Riksarkivet burde være minst like opptatt av å unngå at folk i tysk tjeneste, særlig at det format som er nevnt i eksemplene ovenfor (ikke medtatt her. red.anm.) kommer med i et samleverk over motstandsfolk. Enkel faghistorisk kildekritikk burde dessuten ha fått bjellene til å ringe.

De fleste av dem som feilaktig har kommet med i «Nordmenn i fangenskap 1940-1945» ble rekruttert av tyskerne som agenter og angivere i fengslene og fangeleirene. Derfor slapp de nokså fort ut igjen. Bare det at de raskt ble satt på frifot, noe som fremgår av fangeprotokollene, burde mane til nærmere undersøkelse.»

I slutten av sin kronikk opplyser professoren at det i Riksarkivet finnes et register som bare arkivarene har adgang til.

«Her har altså noen forsømt seg», skriver han. «Skyldes dette at motstandsaktørene i prosjektgruppen bare har stolt på sin hukommelse i tillegg til fangeprotokoller og unnlatt å sjekke andre kilder. Eller har «screeningen» i riksarkivet vært slapp?

For lederskribenten dukker det her frem tanker om en mulig årsak til tabben:

I enkelte lister og registre over «landssvikere» står NS som et stikkord. Disse inneholder navn på partimedlemmer, - ikke annet. En mulig løsning er at motstandsaktørene utelukkende har kontrollert slike registre og lister, uten å ha funnet navnene på dem det dreier seg om. Dvs. ingen av dem tilhørte Nasjonal Samling, og var derfor «rene». Og vegen til en helteplass i nasjonalverket lå åpen.

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag, tirsdag og onsdag kl. 11-15.

Telefon: 22 56 10 34.

Adresse: POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO.